

1 Basisgegevens Instelling

Naam instelling(en)	HAS green academy (penvoerder)	Avans Hogeschool
BRIN-code(s)	21CW	07GR
KvK-nummer(s)		
Contactpersoon aanvraag		
Contactpersoon CvB		

2 Basisgegevens Opleiding

Kenmerk aankondiging	Joint Degree
Naam	Gezonde Leefomgevingen
Oriëntatie	Landbouw en natuurlijke omgeving
Niveau	Hbo master (Master of Science)
Vorm	Voltijd
Gemeente(n) waar de opleiding wordt gevestigd	's-Hertogenbosch
Taal	Nederlands
Studielaast	60 EC
Studieduur	1 jaar
Beroepsvereisten	N.v.t.
Capaciteitsbeperking	N.v.t.
Beoogde startdatum	1 september 2024
ISAT-code (indien bekend)	N.v.t.
RIO-(sub)onderdeel	Landbouw en natuurlijke omgeving (CROHO 14) en subsector Natuurlijke omgeving en maatschappij (140402)
ISCED-rubriek (optioneel)	N.v.t.

3 Inhoud opleiding en onderwijsprogramma

Een gezonde leefomgeving is een mensenrecht en essentieel in het bevorderen van brede gezondheid (zoals uitvoerig beschreven in bijlage 1, par. 1, Maatschappelijke ontwikkelingen).¹ Een gezonde leefomgeving bevordert ook gezond gedrag. Ondanks de internationale afspraken, druk op ons zorgsysteem en inzichten over de relatie tussen gezonde leefomgevingen en brede gezondheid, blijft het bevorderen van brede gezondheid in uitvoering en impact steken. Om tot goede oplossingen te komen is het nodig om dit integraal aan te pakken en zo samen meerwaarde te creëren. Twee toonaangevende kennisinstellingen bundelen de complementaire expertises en pionieren met lef door studenten op te leiden tot masterprofessionals die door integraal te denken en werken, effectieve oplossingen voor brede gezondheid realiseren.

3.1 Inhoud opleiding

De master Gezonde Leefomgevingen (hierna: MGL) leidt studenten op die vanuit verschillende omgevingsperspectieven kunnen denken en werken om brede gezondheid te bevorderen. Deze master is uniek door de expliciete integrale benadering waarbij kennis en expertise uit verschillende leefomgevingen met elkaar in verbinding worden gebracht. Juist deze kennistransfer leidt tot nieuwe kennis waarmee handelingsperspectief gecreëerd wordt vanuit meerdere disciplines. Hiermee doen we recht aan onze kennisinstellingen en werken we aan de banen van de toekomst.

We staan voor tal van maatschappelijke opgaven die niet afzonderlijk kunnen worden opgelost. Diverse domeinen – zoals wonen, landbouw en natuur – concurreren met elkaar om schaarse ruimte. Om brede gezondheid te bevorderen, is een integrale benadering noodzakelijk. Dit zorgt ervoor dat interventies effectiever en efficiënter kunnen worden ingezet, de druk op de ruimte kan worden verlicht en er meer

¹ Deze aanvraag verwijst ter onderbouwing naar diverse stukken. Bij openbare stukken heeft deze verwijzing de vorm van een voetnoot met website-link (incl. vindplaats). Bij overige stukken wordt verwezen naar een bijlage.

impact gerealiseerd kan worden. De noodzaak van een integrale benadering krijgt steeds meer aandacht en wordt onderschreven door instanties zoals het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)², Sociaal Cultureel Planbureau (SCP)³ en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).⁴

We brengen de expertises van twee kennisinstellingen samen: de voedselomgeving en de groene omgeving vanuit de HAS green academy (hierna: HAS), en de sociale en gebouwde omgeving vanuit Avans Hogeschool (hierna: Avans). Alle vier deze omgevingen hebben impact op brede gezondheid.⁵ Studenten werken vanuit de erkenning dat deze omgevingen met elkaar verstrengeld zijn. Het onderwijsprogramma komt door beide kennisinstellingen integraal tot stand met behulp van casussen uit het werkveld. Het gaat hierbij om de ontwikkeling van nieuwe processen, randvoorwaarden en veranderingen in cultuur en organisatie. Daarbij is expliciet aandacht voor: hoe een integrale visie op te stellen, op welk schaalniveau te opereren, welke stakeholders te betrekken en hoe interventies samen te realiseren en evalueren.

MGL is een professionele master waarin HAS en Avans studenten willen opleiden die over de kennis en vaardigheden beschikken om, met een integrale benadering, gezonde leefomgevingen en brede gezondheid bevorderen. HAS is als kennisinstelling toonaangevend op het gebied van de groene- en voedselomgeving, Avans is dat op het gebied van de sociale en gebouwde omgeving en inzake gezondheid en gedrag (zie par. 10). Studenten worden opgeleid tot professionals die de complexiteit van opgaven kunnen doorzien, over kennis en vaardigheden beschikken om domein overstijgend te werken en hun persoonlijke implementatiekracht kunnen inzetten om brede gezondheid te bevorderen via een integrale benadering van deze vier omgevingen:

- **Voedselomgeving:** beïnvloedt sterk ons voedselpatroon.⁶ Met voedselomgeving wordt onder andere het voedselsysteem, het aanbod van voedsel in de omgeving, de prijs, en de marketing van voedingsmiddelen bedoeld. Het is belangrijk dat de voedselomgeving de gezonde keuze de gemakkelijkste keuze laat zijn, maar momenteel is dit omgekeerd.
- **Groene omgeving:** heeft een positieve uitwerking op de fysieke, mentale en sociale gezondheid. Verder is een groene omgeving noodzakelijk voor het klimaatbestendig maken van de omgeving en het vergroten van de biodiversiteit (zoals ook tot uiting komt in de sustainable development goals⁷). Een gezonde aarde betekent een gezonde leefomgeving met gezonde en gelukkige inwoners. Groene omgevingen worden gecreëerd door (stads)parken, voedseltuinen en natuur- of landschapsgerichte gezondheidsbevordering waarin gezond gedrag mogelijk wordt gemaakt.
- **Sociale omgeving:** zorgt voor onbedoelde en bedoelde inclusie en uitsluiting in beleid en handelen van burgers en professionals. Idealiter komt ieder individu tot zijn recht in relatie tot de samenleving en nemen mensen en de samenleving als geheel verantwoordelijkheid voor autonomie, inclusie en brede gezondheid.
- **Gebouwde omgeving:** heeft betrekking op de inrichting van de binnen- en buitenomgeving en alle daaraan verbonden aspecten die (mede) bepalend zijn voor gezond gedrag. De gebouwde omgeving heeft zowel invloed op het ontwikkelen, realiseren en beheren van een hoge kwaliteit van de leefomgeving die adaptief en leefbaar is door de tijd.

De MGL opereert op regionaal/provinciaal niveau en oefent haar invloeden landelijk/internationaal uit om zo huidige beleidssystemen, processen en of wet- en regelgeving op het gebied van brede gezondheid en haar leefomgevingen in beweging te brengen. Tevens bewerkstelligen we op het niveau van de wijk impactvolle interventies. Gedurende de opleiding verdiept de masterstudent kennis vanuit eigen expertise en verbreedt deze met kennis uit andere omgevingen. Daarbij ontwikkelt de student vaardigheden om deze omgevingen integraal te benaderen. De opleiding wordt gebouwd op de vier pijlers van de professionele masterstandaard die door de Vereniging Hogescholen zijn geformuleerd: (1) meesterschap, (2) onderzoekend vermogen, (3) interprofessioneel handelen en (4) doorwerking.

² PBL (2023). [Ruimtelijke verkenning 2023 vier scenario's voor de inrichting van Nederland in 2050](#). (p. 8)

³ SCP (2023). [Sociale en Culturele Ontwikkelingen 2023](#). (p. 6, 19-20)

⁴ VWS (2023). [Gezond en Actief Leven Akkoord 2023](#). (p. 5)

⁵ VWS (2020). [Gezondheid breed op de agenda](#). (p. 4)

⁶ Djojosoeparto (2022). [How can national government policies improve food environments in the Netherlands](#).

⁷ SDG Nederland (2023). [17 doelen die de wereld verbeteren](#).

Kennisgebieden

Brede gezondheidsbevordering, voedingsleer, marketing en communicatie, sociologie, sociaal werk, beleidsontwikkeling, ruimtelijke ontwikkeling, landschapsontwikkeling, groenontwikkeling, bedrijfsprocessen, beleidskaders, juridische aspecten, wet- en regelgeving, klimaatadaptatie, natuur.

Competenties

Een aantal generieke competenties voor het masterniveau NLQF 7 zullen vanuit de vier pijlers van de professionele masterstandaard geborgd worden. Het betreft de competenties kritisch denken, onderzoeksvaardigheden, analytisch denken, probleemoplossend vermogen, en communicatievaardigheden. Aanvullend zullen de volgende specifieke competenties centraal staan bij de MGL:

- Integraal, over sectoren en disciplines heen kunnen kijken, denken en handelen, met een focus op meervoudige waardecreatie;
- Lef en ambitie: het onbekende omarmen;
- Samenwerken in dialoog;
- Realiseren en implementeren in een dynamische context;
- Acteren in een krachtenveld tussen verschillende belangen;
- Verbindend vermogen (flexibiliteit en aanpassingsvermogen);
- Bestuurlijke en politieke sensitiviteit;
- Verandervermogen door verandertheorie, transitietheorie en boundary crossing theorie, netwerk- en stakeholderanalyse, actieleren, design- en scenario thinking methoden en systeemdenken
- Kennisontwikkeling, kennis verbinden, delen en verspreiden;
- Ontwikkelde zelfreflectie en (van daaruit) in staat zijn om leervermogen bij anderen te stimuleren.

3.2 Onderwijsprogramma

Het masterprogramma heeft de omvang van 60EC (één studiejaar voltijd), waarbij het jaar bestaat uit vier modules (elk kwartaal) van 15EC.

Globale opzet van de opleiding

De student leert en ontwikkelt (kennis, vaardigheden en beroepshouding) integraal, door te werken aan praktijkrelevante oplossingen in en met het werkveld. Twee voorbeelden van projecten waar studenten aan werken en waar de vier omgevingen in samenkomen, staan beschreven in bijlage 2 en 3. De modules worden ontwikkeld in co-creatie met de lokale overheid, consortiumpartners uit het programma Gezonde Leefomgevingen⁸, werkveldpartners, Centers of Expertise, lectoraten en bacheloropleidingen van potentiële instromers.

Onderzoekend vermogen en reflectie

Onderzoekend vermogen en reflectie op de eigen rol en impact zijn onderdeel van alle modules. Volgens de Boundary Crossing Theory⁹ komen mensen of systemen tot innovatie als ze de grenzen en verschillen die er tussen hen bestaan, proberen te overbruggen en van elkaar leren. Juist op deze grenzen ontstaat gedeeld leiderschap. Dat vraagt om onderzoekend en lerend vermogen bij de student. Deze is zelfbewust en nieuwsgierig naar grensverschillen en kan daarop reflecteren. De student creëert hierover bewustwording bij anderen en stimuleert lerend/innoverend vermogen om zo resultaten te bereiken. Studenten werken aan praktijkgericht (actie)onderzoek waarin ze fundamentele kennis over de verschillende omgevingen toepassen/samen laten komen om oplossingen te ontwikkelen. Deze oplossingen worden geëvalueerd, doorontwikkeld en gevaloriseerd.

---

⁸ Het betreft de volgende consortiumpartners: Gemeente 's-Hertogenbosch – D. van Maaren; Jeroen Bosch Ziekenhuis – M. de Werd; JOGG – M. Mühl; Koning Willem I College – T. Musters; Jheronimus Academy of Data Science – S. v.d. Poll; AAG Vastgoed BV – R. Boersma; Ruimtemeesters BV – R. Visscher; van Helvoirt Groenprojecten – J. Venema; Bamboo Brands – T. Toering; VITAM – N. Hanssen; Appèl – P. v.d. Kamp; Creabitat – B. Tooren; Eurest Campus Services – M. v.d. Waardenburg; Tranzo – I. v.d. Goor; City Deal Kennis Maken – M. Rojo; Yuverta – H. Odinga

⁹ Bakker A, Zitter I, Beusaert S, de Bruijn E (2016). *Tussen opleiding en beroepspraktijk. Het potentieel van boundary crossing*. Assen: Koninklijke van Gorcum.

Niveau van het programma

De master kenmerkt zich op niveau 7. Hierin baseren wij ons op het European Qualification Framework (EQF), het Nederlands Kwalificatieraamwerk (NLQF) en de professionele masterstandaard van de Vereniging Hogescholen.

Het masterniveau is terug te vinden in het programma door de mate van transfer van het geleerde, de mate van ambiguïteit van het vraagstuk, het bereik van de oplossing van het vraagstuk en de reikwijdte en scope. Daarbij spelen hun onderzoeks- en modelleringsvaardigheden een essentiële rol. Bovendien zijn studenten bereid om professionele oordelen te vellen en verantwoordelijkheid te nemen voor vraagstukken in een multi- of zelfs transdisciplinaire context.

Tijdens de ontwikkeling van MGL zal ook rekening gehouden worden met het Europees competentiekader voor duurzaamheid, GreenComp.¹⁰ Dit is bedacht als stimulans om het leren over milieu-duurzaamheid in de Europese Unie te bevorderen en identificeert een reeks duurzaamheidscompetenties die kunnen worden geïntegreerd in onderwijsprogramma's.

4 Doelgroep van de opleiding en nadere vooropleidingseisen

De master heeft geen specifieke vooropleidingseisen. Iedereen met een bachelor die affiniteit heeft en raakvlakken ervaart met de vier omgevingen en brede gezondheid, is toelaatbaar. Om te toetsen of studenten nieuwsgierig zijn en voorbij de grenzen van de eigen vooropleiding willen en durven denken en werken, vindt een voorgesprek plaats vinden met studenten die zich voor de opleiding aanmelden. Een brede instroom is van grote waarde voor de integrale benadering die deze master voorop stelt. Door mensen met verschillende studieachtergronden aan te trekken wordt een rijke leeromgeving gecreëerd waarin kennis uit verschillende domeinen kan worden uitgewisseld en nieuwe kennis kan worden ontwikkeld. We verwachten de grootste instroom vanuit: Social Work, Bedrijfskunde, Ruimtelijke Ontwikkeling, Civiele Techniek, Technische Bedrijfskunde, Food Innovation, Toegepaste Biologie, Management van de Leefomgeving. Daarnaast wordt er instroom verwacht vanuit Milieukunde en Agrifood Business.

Deze opleidingen sluiten nauw aan bij één of meer leefomgevingen (voedsel, groen, sociaal, gebouwd). Ook zijn het opleidingen die niet opleiden tot een specifiek beroep, maar een brede basis bieden waarop de student in het masterprogramma kan voortbouwen. In de MGL verdiepen en verbreden studenten hun opgedane kennis en vaardigheden, door ook te werken en denken vanuit andere disciplines. Voor sociaal werkers biedt de integrale benadering bijvoorbeeld een verbreding als het gaat om gedragsbeïnvloeding rond voeding en meer know-how vanuit de gebouwde omgeving. Studenten met een achtergrond in management van de leefomgeving kunnen meer leren over maatschappelijke verhoudingen en hoe sociale ongelijkheid in ruimtelijke aanpakken te integreren. Kortom, studenten leren tussen perspectieven en kaders te wisselen en nieuwe professionele kaders en handelingsperspectieven ontwikkelen. Daarmee leren zij een innovatieve voorhoede te worden die inspeelt op huidige en toekomstige vraagstukken om brede gezondheid bevorderen.

5 Beroeps-/arbeidsmarktprofiel afgestudeerden

De masterprofessional beschikt over sturingskracht in de praktijk om als change-agent diverse leefomgevingen samen te brengen en hierbij vanuit een integrale benadering te werken. Mogelijke werkgevers zijn onder andere gemeenten of andere overheidsorganen, organisaties van het verlengde bestuur, commerciële partijen en (branche)organisaties uit de non-profit sector.

Mogelijke functies zijn product- en projectontwikkelaar, projectmanager, sociaal werker, voedingsadviseur, zorgprofessional, beleidsmaker, gedragsdeskundigen, gebiedsconsultants of praktijkonderzoekers, zorgmanagers, bestuurders, stedenbouwkundigen, communicatieprofessionals, programmamanagers, strategisch productmanagers.

Praktijkvoorbeelden

Een voorbeeld van een praktijksituatie, waaraan afgestudeerden van de MGL concreet invulling kunnen geven, is het herinrichtingsproject 'De groen-blauwe Spoorzone' in 's-Hertogenbosch (bijlage 2). Binnen

¹⁰ Bianchi, G., Pisiotis, U. and Cabrera Giraldez, M., GreenComp The European sustainability competence framework, Punie, Y. and Bacigalupo, M. editor(s), EUR 30955 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2022, ISBN 978-92-76-53201-9, doi:10.2760/821058, JRC128040.

dit project wordt een aaneensluitende groen-blauwe zone (natuur en water) gecreëerd in de stad. Natuur is belangrijk voor de stad als leef- en werkgebied. Een groen-blauwe omgeving levert vele ecosysteemdiensten, zoals het stimuleren van beweging, rust en ontspanning (gezondheid, recreatie), verkoeling (voorkomen of tegengaan van hittestress), het voorkomen van wateroverlast en het weren van geluid. Ook draagt een groen-blauwe omgeving bij aan de ecologische structuur en de biodiversiteit, en kan het cultuurhistorisch van belang zijn. Binnen dit project gaan de groene omgeving en de gebouwde omgeving hand in hand. De sociale omgeving wordt ook meegenomen en er zijn mogelijkheden om verbeteringen in de voedselomgeving aan te brengen. Dergelijke projecten kunnen afgestudeerden van de MGL, met hun integrale benadering van de vier omgevingen, bij uitstek bevorderen.

Een tweede voorbeeld van een praktijksituatie, waaraan masterprofessionals van de MGL concreet invulling kunnen geven, is de 'Healthy Hotspot - Zorgpark Voorburg' in de gemeente Vught (bijlage 3). Dit is een voorbeeld van een gebiedsinrichting waarin de groene omgeving, de voedselomgeving, de sociale omgeving en de gebouwde omgeving samenkomen. Het idee is om het meest groene en duurzame gezondheidspark van Nederland op te zetten, waarin brede gezondheid van inwoners centraal staat. Dit project wordt momenteel verder uitgewerkt en geeft een concreet beeld waar masterprofessionals van de MGL aan kunnen werken.

6 Geschatte instroom in de nieuwe opleiding

Deze paragraaf behandelt de potentiële instroom, de verwachte instroom en een instroomprognose voor de MGL.

6.1 Potentiële instroom

De MGL is een doorstroommaster die direct toegankelijk is voor studenten met een afgeronde bachelor vanuit alle studierichtingen. We verwachten met name instroom vanuit onderstaande bachelors. De genoemde opleidingen betreffen bachelor opleidingen aan Avans Hogeschool en HAS green academy, aangezien deze kennisinstellingen expertise bieden op de vier leefomgevingen (sociaal, gebouwd, groen, voedsel).

Vanuit Avans Hogeschool:

1. Social Work
2. Bedrijfskunde
3. Ruimtelijke Ontwikkeling
4. Civiele Techniek
5. Technische Bedrijfskunde

Vanuit HAS green academy:

6. Food Innovation
7. Toegepaste Biologie
8. Management van de Leefomgeving

Landelijke cijfers (bijlage 4) wijzen uit dat in de periode 2015-2020 jaarlijks gemiddeld 9.099 bachelorstudenten in deze richtingen zijn afgestudeerd. Niet al deze afgestudeerden bevinden zich in het verzorgingsgebied van HAS en Avans. Wanneer we een regionale onderverdeling maken in het gemiddeld aantal afgestudeerden zien we dat:

- 1.325 afgestudeerden zich in het primaire verzorgingsgebied van HAS en Avans bevinden (lees: hun bachelor bij Avans of HAS hebben gevolgd en afgerond),
- 1.620 afgestudeerden zich in het secundaire verzorgingsgebied bevinden (lees: hun bachelor hebben gevolgd en afgerond bij Fontys Hogescholen, Zuyd Hogeschool, HZ University of Applied Sciences of Hogeschool Rotterdam),
- de overige 6.284 afgestudeerden hun bachelor hebben gevolgd en afgerond in het tertiaire verzorgingsgebied (bij Hogeschool van Amsterdam, Hogeschool Utrecht, HAN University of Applied Sciences, Hogeschool Inholland, Hanzehogeschool Groningen, Hogeschool Saxion, NHL Stenden Hogeschool, De Haagse Hogeschool of Hogeschool Windesheim).

6.2 Verwachte instroom

Hoewel alle bachelor-afgestudeerden toelaatbaar zijn, verwachten we relatief meer studenten te kunnen werven in het primaire en secundaire verzorgingsgebied dan in het tertiaire verzorgingsgebied. Een voorzichtige, maar realistische schatting, gebaseerd op ervaringen met andere masteropleidingen, is dat wij:

- 1,5% van de afgestudeerden, ofwel 20 studenten, in het primaire verzorgingsgebied kunnen aantrekken

- 0,6% van de afgestudeerden, ofwel 10 studenten, in het secundaire verzorgingsgebied kunnen aantrekken
- 0,2% van de afgestudeerden, ofwel 13 studenten, in het tertiaire verzorgingsgebied kunnen aantrekken

In totaliteit leidt dit tot een instroomprognose van 43 studenten per jaar.

6.3 Instroomprognose

Realistisch gezien houden wij rekening met een opstartperiode totdat het volledige potentieel kan worden bereikt. Wij gaan daarom uit van een start met 25 deelnemers in studiejaar 2024-2025, gevolgd door een jaarlijkse groei van 25% gedurende de eerste vier jaar, waarna de instroom stabiliseert tot circa 43 studenten per jaar (tabel 1).

Tabel 1 - Instroomprognose

Studiejaar	2024-2025	2025-2026	2026-2027	2027-2028	2028-2029
Instroom	25	31	38	43	43

Enquête MGL onder bachelorstudenten

HAS en Avans hebben in 2023 (in navolging op eerder onderzoek 2021¹¹ [bijlage 5] en 2022¹²) een digitale enquête uitgezet onder 115 3e en 4e jaars bachelorstudenten (HAS – Avans, 2023 – bijlage 6). In deze enquête zijn de studenten gevraagd naar hun interesse in deelname aan een masteropleiding in het algemeen, en ook specifiek de MGL. Van hen gaf 43% (50 in absolute aantallen) aan (zeer) waarschijnlijk een master te willen volgen. Bij de vraag in hoeverre ze de MGL interessant vinden geeft 37% (40 in absolute aantallen) aan de master (zeer) interessant te vinden. Inhoudelijk geven de respondenten het volgende aan over de master:

- “Integrale aanpak van belangrijke thema's rond gezonde leefomgeving.”
- “Het gaat in op problemen in de samenleving die steeds relevanter worden, het is ook iets waar ik me druk om kan maken. Voor deze studie twijfelde ik tussen architectuur en biologie, dit klinkt leuk als een combinatie ervan.”
- “Dat het over integrale gezondheid gaat en niet over alle losse expertise vlakken.”
- “Ik ben zeer geïnteresseerd in het vergroenen van de leefomgeving.”
- “De maatschappelijke invloeden in combinatie met gezondheid/voeding.”
- “Relatie tussen gezondheid en leefomgeving.”
- “Meer leren over leefomgeving en welbevinden; bredere insteek wat aansluit op food innovation.”
- “Integraal en alle stakeholders samenbrengen. (1 jaar is ook aantrekkelijk).”
- “De visie op de gezondheid in het werkveld en het kijken naar de mens. Op de manier krijg je een andere manier van werken met mensen dan de manier waar veel mensen al in zijn vast geroest.”
- “Het is iets nieuws, en de integrale benadering spreekt me aan.”

7 Onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte

De MGL sluit aan op een substantiële en groeiende arbeidsmarktbehoefte. Deze behoefte onderbouwen we *kwantitatief*, aan de hand van bronnen die zicht geven op de hoeveelheid baanopeningen voor afgestudeerden van de MGL. De volgende bronnen worden achtereenvolgens behandeld: arbeidsmarktonderzoek (werkveldinterviews), intentieverklaringen werkgevers, vacatureanalyse en arbeidsmarktinstellingen.

7.1 Arbeidsmarktonderzoek (werkveldinterviews)

HAS en Avans hebben in juni en juli 2023 een arbeidsmarktonderzoek laten uitvoeren in de vorm van 11 werkveldinterviews (Lexnova, 2023a – bijlage 7). Het betreft interviews met potentiële werkgevers van afgestudeerden van de MGL. De geïnterviewde personen zijn werkzaam bij verschillende

¹¹ Avans Hogeschool heeft in 2021 een digitale enquête gehouden onder de 213 eigen bachelorstudenten in verschillende opleidingsjaren (Avans Hogeschool, 2021 – bijlage 5). In deze enquête zijn de studenten gevraagd naar hun interesse in deelname aan een masteropleiding. Van hen gaf 41% (88 in absolute aantallen) aan te overwegen om een master te volgen. Van de respondenten die aangaven een master te overwegen gaf 44% (39 in absolute aantallen) aan een professionele master te prefereren (zoals de MGL).

¹² Avans Hogeschool heeft in september 2022 interviews en focusgroepen gehouden onder eigen studenten. Onderwerp was de interesse in professionele masters van Avans. In deze gesprekken kwam naar voren dat studenten graag door willen stromen naar een master waarbij het praktijkgerichte onderzoek en samenwerking met het werkveld centraal staan. Daarnaast geven studenten aan het fijn te vinden in dezelfde onderwijsinstelling hun vervolgopleiding, en dus master, te kunnen volgen.

organisaties in relevante werkvelden en verkeren allen in de positie om gezaghebbend uitspraak te kunnen doen over het aannamebeleid van hun organisatie (zie par. 1.3 voor de methodebeschrijving, par. 1.4 voor het participantenoverzicht, par. 5 voor de gespreksverslagen en par. 6.1 voor de gespreksleidraad). Voorafgaand aan de interviews ontvingen de werkgevers het profiel van de opleiding.

In de interviews beschrijven de werkgevers allereerst de **ontwikkelingen** in hun werkveld (Lexnova, 2023a – bijlage 7, H.2). De beschreven ontwikkelingen liggen in lijn met de ontwikkelingen die de MGL adresseert. Zo beschrijven de werkgevers grote maatschappelijke vraagstukken die raken aan gezondheid en leefomgeving en die vragen om een integrale benadering.

De werkgevers zijn consequent enthousiast over het **profiel** van de MGL (Lexnova, 2023a – bijlage 7, H.3). Volgens de meesten voldoet de MGL aan de voornoemde ontwikkelingen (p.9). Volgens werkgevers is de opleiding van toegevoegde waarde (p.10) en zelfs van noodzakelijke waarde (p.9). Het masterniveau wordt als nodig geacht (p.11).

De werkgevers zijn overtuigd van de algemene **arbeidsmarktbehoefte** aan masterprofessionals van de MGL (Lexnova, 2023a – bijlage 7, par. 4.1). Hierbij wordt nota bene opgemerkt dat de gangbare arbeidsmarktgegevens (op basis van traditionele beroepen- en sectorindelingen) nog onvoldoende recht doen aan de behoefte (p.12). De werkgevers geven aan dat er vraag is naar dit type masterprofessionals en dat die vraag ook gaat toenemen (p.13).

De werkgevers zijn tevens gevraagd naar hun **eigen behoefte** aan afgestudeerden van de MGL (Lexnova, 2023a – bijlage 7, par. 4.2). Hieruit blijkt dat het merendeel van de werkgevers nieuwe medewerkers met een afgeronde MGL wil aannemen. Negen werkgevers geven aan deze nu al te willen aannemen dan wel dit te overwegen. De behoefte van de werkgevers die aangeven nu al te willen aannemen telt reeds op tot een behoefte van ruim 10 medewerkers met een afgeronde MGL.

De werkveldinterviews geven blijk van een arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de MGL.

7.2 Intentieverklaringen

Naast de werkveldinterviews zijn er vijf intentieverklaringen bijgevoegd van relevante werkgevers (bijlage 8). Op één werkgever na is er geen sprake van overlap met de werkgevers in de werkveldinterviews. In de intentieverklaringen verklaren de werkgevers hun steun voor de uitbreiding van het opleidingsaanbod met de MGL. Zij bevestigen uitdrukkelijk dat de opleiding een noodzakelijke aanvulling is op het bestaande aanbod en dat deze aansluit op een behoefte in het werkveld en in de eigen organisatie aan nieuwe medewerkers, die het huidige opleidingsaanbod niet kan afleveren.

De verklaringen geven blijk van een arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de MGL.

7.3 Vacatureanalyse

HAS en Avans hebben in juli 2023 een landelijke vacatureanalyse laten uitvoeren (Lexnova, 2023b – bijlage 9). Doel was het in kaart brengen van de ontwikkeling in het aantal relevante vacatures voor afgestudeerden van de MGL. Voor deze analyse is gebruikgemaakt van vacaturedata van de tool Jobfeed van Textkernel, daterend van 9 juli 2023 en teruggaand tot vijf jaar geleden. In deze vacaturedata is zo scherp en nauwkeurig mogelijk gefilterd op criteria die aansluiten bij de MGL, om relevante vacatures in beeld te krijgen (voor een uitgebreide beschrijving van de databron en de methode zie Lexnova, 2023b – bijlage 9, par. 1.3). Op basis van deze selectie zijn vervolgens de landelijk geplaatste vacatures in vijf jaar en zestien weken voorafgaand aan de peildatum (9 juli 2023) geanalyseerd. In de vijf jaar voorafgaand aan de peildatum zijn er 2.686 relevante vacatures geplaatst. Het aantal vacatures per plaatsingsweek heeft vanaf de tweede helft van 2020 een stevige vlucht genomen. Zo is het aantal relevante vacatureplaatsingen in juni 2023 ten opzichte van juni 2020 meer dan vertienvoudigd (Lexnova, 2023b – bijlage 9, p. 6).

In de zestien weken voorafgaand aan de peildatum zijn in totaal 387 relevante vacatures geplaatst (Lexnova, 2023b – bijlage 9, p.6). Het betreft **gemiddeld 24 relevante vacatureplaatsingen per week voor afgestudeerden van de MGL**. Een nadere blik op de eigenschappen van deze vacatures geeft blijk van een goede aansluiting op de MGL. Om een nader (kwalitatief) beeld te geven is tevens een set vacatureteksten bijgevoegd (Lexnova, 2023b – bijlage 9, p.14).

De vacatureanalyse geeft blijk van een arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de MGL.

7.4 Arbeidsmarktinstituten

Arbeidsmarktinstituten ROA en UWV bieden arbeidsmarktgegevens op beroepsgroepsniveau. Wetende dat deze beroepsgroepindeling zich beperkt leent voor een domein overstijgende opleiding als de MGL, behandelen we aansluitend de gegevens en prognoses voor de relevante beroepsgroepen die de indelingen van de genoemde instituten bieden.

ROA – Prognoses naar beroepsgroep

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) maakt periodiek landelijke arbeidsmarktprognoses voor beroepsgroepen.¹³ Op basis van de ROA-beroepsclassificaties achten we de volgende beroepsgroepen uit de ROA-indeling relevant voor de MGL: beleidsadviseurs, biologen en natuurwetenschappers, medisch vakspecialisten, fysiotherapeuten, psychologen en sociologen, architecten.¹⁴ Uit de prognoses van het ROA blijkt dat er voor de relevante beroepsgroepen tienduizenden baanopeningen worden verwacht en (zeer) grote knelpunten in de toekomstige personeelsvoorziening tot 2026 (tabel 2).

Tabel 2 - Arbeidsmarktprognose relevante beroepsgroepen tot 2026 (ROA, geraadpleegd juli 2023)

Beroepsgroep	Verwachte baanopeningen	ITKB ¹⁵ (typering)
Beleidsadviseurs	18.300	0.834 (Groot)
Biologen en natuurwetenschappers	5.100	0.817 (Groot)
Medisch vakspecialisten	17.100	0.828 (Groot)
Fysiotherapeuten	22.500	0.821 (Groot)
Psychologen en sociologen	17.800	0.815 (Groot)
Architecten	7.100	0.782 (Zeer groot)

De prognoses naar beroepsgroep van ROA geven een positieve indicatie van een arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de MGL.

ROA – Prognoses naar opleidingstype

ROA maakt tevens landelijke arbeidsmarktprognoses voor opleidingstypes. Op basis van de ROA-opleidingsclassificaties achten we de volgende opleidingstypen uit de ROA-indeling relevant voor de MGL: master farmacie en gezondheidswetenschappen en master bouwkunde, civiele techniek en architectuur. Tot deze opleidingstypen classificeert ROA namelijk aanverwante opleidingen, zoals respectievelijk de hbo-master Community Development (Hogeschool Utrecht) en de wo-master Landscape Architecture and Planning (Wageningen University). ROA typeert de vooruitzichten in 2026 voor afgestudeerden van beide opleidingstypen als goed en verwacht grote knelpunten in de toekomstige personeelsvoorziening tot 2026 (tabel 3).

Tabel 3 - Arbeidsmarktprognose relevante opleidingstypen tot 2026 (ROA, geraadpleegd juli 2023)

Opleidingstype	Verwachte baanopeningen	Verwachte instroom van schoolverlaters	ITKP ¹⁶ (typering)	ITA ¹⁷ (typering)
Master farmacie en gezondheidswetenschappen	20.400	12.300	0.92 (Groot)	0.92 (Goed)
Master bouwkunde, civiele techniek en architectuur	17.200	10.200	0.9 (Groot)	0.9 (Goed)

De prognoses naar opleidingstype van ROA geven een positieve indicatie van een arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de MGL.

UWV – Spanningsindicator

De spanningsindicator van het UWV biedt informatie over de verhouding tussen vraag en aanbod in beroepsgroepen.¹⁸ Zo betekent een spanningswaarde van 2 dat er 2 keer zoveel openstaande vacatures

¹³ ROA AIS tot 2026.

¹⁴ ROA classificeert tot de genoemde beroepsgroepen de volgende beroepen met relevantie voor de MGL: beleidsadviseurs (beroepsgroep beleidsadviseurs), milieudeskundigen (beroepsgroep biologen en natuurwetenschappers), vakspecialisten gezondheidszorg en medewerkers gezondheidsvoorlichting en -opvoeding (beroepsgroep medisch vakspecialisten), diëtisten en voedingsdeskundigen, specialisten op het gebied van de gezondheidszorg en specialisten op het gebied van de milieu- en arbeidshygiëne (beroepsgroep fysiotherapeuten), sociologen (beroepsgroep psychologen en sociologen), stedenbouwkundigen, planologen en landschapsarchitecten (beroepsgroep architecten).

¹⁵ ITKB: Indicator Toekomstige Knelpunten Beroepsgroep

¹⁶ ITKP: Indicator Toekomstige Knelpunten Personeelsvoorziening

¹⁷ ITA: Indicator Toekomstige Arbeidsmarktsituatie (-perspectief)

¹⁸ UWV (2023). [Spanningsindicator](#).

zijn als kortdurend werkzoekenden. Tabel 4 toont de spanningswaarden voor de relevante beroepsgroepen.

In het eerste kwartaal van 2023 krijgen twee van de zes relevante beroepsgroepen (architecten; biologen en natuurwetenschappers) de typering krap. De overige vier relevante beroepsgroepen krijgen de typering zeer krap. In drie relevante beroepsgroepen is de spanningswaarde gestegen sinds het eerste kwartaal van 2022. Bij vier van de relevante beroepsgroepen ligt de spanningswaarde boven het landelijke gemiddelde (eerste kwartaal van 2023).

Tabel 4 - Spanningsindicatoren relevante beroepsgroepen (UWV, geraadpleegd juli 2023)

Beroepsgroep	Q1-2022	Q2-2022	Q3-2022	Q4-2022	Q1-2023
Beleidsadviseurs	6,74 (zeer krap)	7,07 (zeer krap)	8,30 (zeer krap)	7,82 (zeer krap)	7,59 (zeer krap)
Biologen en natuurwetenschappers	2,41 (krap)	2,77 (krap)	2,34 (krap)	2,42 (krap)	1,77 (krap)
Medisch vakspecialisten	5,48 (zeer krap)	5,74 (zeer krap)	5,73 (zeer krap)	5,04 (zeer krap)	5,10 (zeer krap)
Fysiotherapeuten	7,10 (zeer krap)	9,01 (zeer krap)	8,37 (zeer krap)	8,38 (zeer krap)	7,50 (zeer krap)
Psychologen en sociologen	5,24 (zeer krap)	5,31 (zeer krap)	4,95 (zeer krap)	5,51 (zeer krap)	5,71 (zeer krap)
Architecten	3,25 (krap)	4,08 (zeer krap)	3,77 (krap)	2,74 (krap)	2,41 (krap)
Landelijk gemiddelde	4,42 (zeer krap)	5,40 (zeer krap)	5,31 (zeer krap)	4,75 (zeer krap)	4,32 (zeer krap)

De spanningsindicator van het UWV geeft een positieve indicatie van een arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de MGL.

UWV – Online vacatures

Het UWV biedt een dashboard met een overzicht van het aantal maandelijkse gepubliceerde online vacatures.¹⁹ Het totaal aantal online vacatures in de relevante beroepsgroepen is substantieel (4.947 vacatures in totaal in mei 2023, zie tabel 5) en vertoont een stijgende tendens (een stijging van 22% tussen juli 2022 en mei 2023).

Tabel 5 - Aantal online vacatures, relevante beroepsgroepen, totaal, landelijk (UWV, geraadpleegd juli 2023)

	jul-22	aug-22	sep-22	okt-22	nov-22	dec-22	jan-23	feb-23	mrt-23	apr-23	mei-23
Online vacatures	4.071	4.097	4.439	4.531	4.965	4.363	4.834	4.163	4.795	5.296	4.947

Het online vacature-dashboard van het UWV geeft een positieve indicatie van een arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de MGL.

7.5 Samenvattend en aanvullend

De voorgaande paragrafen onderbouwen kwantitatief dat de MGL aansluit op een arbeidsmarktbehoefte. Zo bleek uit het arbeidsmarktonderzoek (werkveldinterviews) dat potentiële werkgevers een arbeidsmarktbehoefte zien aan meer afgestudeerden zoals die van de MGL, en dat zij bovendien zelf afgestudeerden van de MGL willen aannemen: al ruim 10 vanuit de geïnterviewde werkgevers. De ontvangen intentieverklaringen, de vacatureanalyse en de arbeidsmarktgegevens van ROA en UWV bevestigen deze arbeidsmarktbehoefte. De arbeidsmarktbehoefte wordt **aanvullend kwalitatief onderbouwd** (bijlage 1). Hierbij beschrijven we relevante maatschappelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen die tot een arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de beoogde opleiding kunnen leiden (par. 1). Tevens behandeld worden onderstaande maatschappelijke agenda's en initiatieven (par. 2) en arbeidsmarktverkenningen (par. 3), die een positieve indicatie van een arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de MGL geven.

Maatschappelijke agenda's en initiatieven

- Topsectoren – Kennis- en Innovatieagenda Landbouw, Water, Voedsel 2020-2023
- Topsector Life Sciences & Health - Kennis- en Innovatieagenda Gezondheid & Zorg
- SBB – Trend- en beroepenonderzoek
- Uitvoeringsagenda Nationale Omgevingsvisie 2021-2024

Arbeidsmarktverkenningen

- UWV – Kansrijke beroepen (2022)
- UWV – Structureel kansrijke beroepen (2022)
- UWV – Klimaatbanen in de gebouwde omgeving (2022)
- UWV – Klimaatbanen Energiesysteem (2022)
- UWV – Factsheet arbeidsmarkt overheid (2020)

¹⁹ UWV (2023) [Online vacatures](#).

- Ontwikkelagenda groen onderwijs 2016-2025
- Kamerbrief over randvoorwaarden Programma Gezonde Groene Leefomgeving
- RIVM – Gids Gezonde Leefomgeving
- TNO – Integrale benadering van maatschappelijke opgaven en transities
- UWV – Factsheet arbeidsmarkt agrarische en groene sector (2019)

8 Analyse bestaand aanbod en inschatting verwante instroom

8.1 Analyse bestaand aanbod

Het bestaande opleidingsaanbod kent *geen* opleiding die voldoet aan alle vier criteria van verwantschap (met de MGL).²⁰ Wel zijn er dertien *aanverwante* opleidingen, die deels aan de genoemde criteria voldoen.²¹ De verschillen worden in bijlage 10 per opleiding onderbouwd (par. 1). Aansluitend volgt een samenvatting van de analyse per criterium.

Inhoudelijk

De MGL onderscheidt zich van het bestaande (aanverwante) opleidingsaanbod door de focus op het bevorderen van brede gezondheid middels een integrale benadering vanuit de vier leefomgevingen (gebouwde, sociale, groene en voedselomgeving). Er zijn geen andere opleidingen die brede gezondheid benaderen vanuit deze specifieke leefomgevingen, laat staan integraal.

Beroepsmatig

Het bestaande (aanverwante) opleidingsaanbod richt zich in veel gevallen op meer specialistische beroepen dan de MGL. Bijvoorbeeld in stadsontwikkeling, wetenschap of zorg (innovatiecoach, specialist ouderen).

Toegang

Het bestaande (aanverwante) opleidingsaanbod is in veel gevallen niet toegankelijk voor dezelfde instroomdoelgroep. Met name aanverwante wo-masters eisen bijvoorbeeld een afgeronde (wo-)bachelor biologie, fysiologie of psychologie.

Vorm

Het bestaande (aanverwante) opleidingsaanbod kent zowel voltijdopleidingen (zoals de MGL) als deeltijdopleidingen. De hbo-master Gezond Gedrag en Leefomgeving (Aeres Hogeschool), die op andere criteria de meeste verwantschap met de MGL vertoont, wordt uitsluitend in deeltijd aangeboden. Daarmee verschilt niet alleen de vorm, maar ook de primaire instroomdoelgroep.

8.2 Inschatting verwante instroom

Voor de inschatting van de (toekomstige) verwante instroom bezien we allereerst de huidige en recente instroom in het verwante opleidingsaanbod. Zoals aangegeven bevat het bestaande opleidingsaanbod geen opleiding die, volgens de vier criteria van verwantschap, verwant is met de MGL. Er zijn echter dertien aanverwante opleidingen. Van negen hiervan is bij DUO het recente aantal eerstejaarsinschrijvingen inzichtelijk (drie hbo-masters en zes wo-masters²²). Bijlage 10 (par. 2) toont deze aantallen per opleiding en opleidingsvorm voor de periode 2018-2022. Tabel 6 toont de totalen.

²⁰ “Verwante opleidingen (1) komen inhoudelijk sterk overeen, (2) leiden op tot min of meer dezelfde beroepen, (3) zijn toegankelijk voor min of meer dezelfde instroomdoelgroep en (4) worden in dezelfde opleidingsvorm aangeboden.” ([Handreiking macrodoelmatigheidsdossier voor instellingen](#))

²¹ Het betreft de volgende aanverwante opleidingen: Gezond Gedrag en Leefomgeving (Aeres Hogeschool – DT), Community Development (Hogeschool Utrecht – VT/DT), Urban Management (Hogeschool van Amsterdam – DT), Healthy Ageing Professional (Hanzehogeschool Groningen, Fontys Hogescholen – VT/DT), Communication, Health and Life Sciences (Wageningen University – VT), Landscape Architecture and Planning (Wageningen University – VT), Nutrition and Health (Wageningen University – VT/DT), Society, Sustainability and Planning (Rijksuniversiteit Groningen – VT), Health Education and Promotion (Universiteit Maastricht – VT/DT), Vitality and Ageing (Universiteit Leiden – VT/DT), Urban Management and Development (Erasmus University – VT), Public Administration: track Urban Governance (Erasmus University Rotterdam – VT), Managing Public Space (Wageningen University).

²² Het betreft de volgende aanverwante opleidingen: Community Development (Hogeschool Utrecht – VT/DT), Urban Management (Hogeschool van Amsterdam – DT), Healthy Ageing Professional (Hanzehogeschool Groningen, Fontys Hogescholen – VT/DT), Communication, Health and Life Sciences (Wageningen University – VT), Landscape Architecture and Planning (Wageningen University – VT), Nutrition and Health (Wageningen University – VT/DT), Society, Sustainability and Planning (Rijksuniversiteit Groningen – VT), Health Education and Promotion (Universiteit Maastricht – VT/DT), Vitality and Ageing (Universiteit Leiden – VT/DT).

Tabel 6 - Totaal eerstejaarsinschrijvingen aanverwante opleidingen (bijlage 10, o.b.v. DUO, 2023a – bijlage 11; en DUO, 2023b – bijlage 12)*

	2018	2019	2020	2021	2022
Totaal eerstejaarsinschrijvingen aanverwante hbo-masters VT	28	37	66	66	27
Totaal eerstejaarsinschrijvingen aanverwante hbo-masters DT	55	63	82	79	51
Totaal eerstejaarsinschrijvingen aanverwante wo-masters VT	362	383	403	358	306
Totaal eerstejaarsinschrijvingen aanverwante wo-masters DT	11	16	14	24	33
Totaal eerstejaarsinschrijvingen aanverwante opleidingen	456	499	565	527	417

*Bij de totaalberekeningen is voor het aantal <5 (dat DUO hanteert bij aantallen tussen 1 en 5) de gemiddelde waarde genomen, zijnde 3.

De eerstejaarsinschrijvingen in aanverwante opleidingen kende van 2018 tot 2021 een stijgende trend. In 2021 en 2022 werd deze trend onderbroken; er was sprake van een terugval. Deze terugval in eerstejaarsinschrijvingen blijkt niet uitzonderlijk. Vereniging Hogescholen²³ constateerde deze terugval voor het hele hbo en noemt drie mogelijke redenen:

“Ten opzichte van vorig studiejaar is de instroom in het hbo dit jaar [2022] met 5,4% afgenomen tot 107.715 eerstejaars. Een mogelijke reden voor deze afname is de herinvoering van de basisbeurs in studiejaar 2023-2024, welke Nederlandse studenten zou hebben kunnen aangespoord de aanvang van hun studie een jaar uit te stellen. Daarnaast zou de huidige krappe arbeidsmarkt mbo-afgestudeerden gemotiveerd kunnen hebben om direct te starten met een carrière in plaats van verder te gaan studeren in het hbo. Tot slot kan van invloed zijn dat het nemen van een tussenjaar weer aantrekkelijker is geworden nu de restricties als gevolg van de COVID-19 pandemie ook in het buitenland grotendeels zijn opgeheven.” – Vereniging Hogescholen (2023) Factsheet studentenaantallen 2022, p. 1.

Deze drie redenen (voor de instroomterugval) zijn inmiddels niet meer geldig: 1) de herinvoering van de basisbeurs is aanstaande, 2) de arbeidsmarkt is weliswaar nog krap maar afkoelend en 3) de opheffing van de restricties als gevolg van de COVID-19 pandemie ligt achter de rug. Dit voedt de verwachting dat de instroom in (ook) het aanverwante opleidingsaanbod zijn koers zal hervatten. Bovendien verschijnen nieuwe aanverwante opleidingen op het toneel (zoals de hbo-master Gezond Gedrag en Leefomgeving van Aeres Hogeschool), wat de instroom in het aanverwante opleidingsaanbod naar verwachting mede stuwt. De verwachting c.q. inschatting is een stijging van de instroom in het totale aanverwante opleidingsaanbod.

9 Noodzaak tot start nieuwe opleiding

Deze paragraaf onderbouwt de *noodzaak* voor de aangevraagde opleiding. Conform de regeling macrodoelmatigheid behandelen we achtereenvolgens waarom de MGL een **noodzakelijke aanvulling** op het opleidingsaanbod is, die **onmogelijk via het bestaande aanbod** kan worden vormgegeven, en **geen negatieve spreidingsgevolgen** heeft voor dit aanbod.

9.1 Noodzakelijke aanvulling

De noodzaak om het opleidingsaanbod aan te vullen met de aangevraagde opleiding (als bedoeld in de regeling macrodoelmatigheid) volgt allereerst uit de confrontatie van de arbeidsmarktbehoefte (par. 7) met het bestaande opleidingsaanbod (par. 8).

Arbeidsmarktbehoefte

De MGL voorziet de arbeidsmarkt van professionals die over de kennis en vaardigheden beschikken om via gezonde leefomgevingen brede gezondheid te bevorderen. Deze professionals werken vanuit een integrale benadering en beschikken over de sturingskracht om in de praktijk als change-agent op te treden. Hiermee sluit de MGL aan op een arbeidsmarktbehoefte. Zo bleek uit het arbeidsmarktonderzoek (werkveldinterviews) dat potentiële werkgevers een groeiende arbeidsmarktbehoefte zien aan afgestudeerden van de MGL en dat zij bovendien zelf afgestudeerden van de MGL willen aannemen. De ontvangen intentieverklaringen, de vacature-analyse en de arbeidsmarktgegevens van ROA en UWV bevestigen deze arbeidsmarktbehoefte.

Bestaand opleidingsaanbod

Het bestaande opleidingsaanbod is in relatie tot de arbeidsmarktbehoefte, beperkt. Het bestaande opleidingsaanbod levert het bovengenoemde type professional niet of nauwelijks, en in ontoereikende

²³ Vereniging Hogescholen (2023) [Factsheet studentenaantallen 2022](#).

mate. Deze ontoereikendheid blijkt ten eerste uit de prognoses voor de opleidingstypes in de indeling van ROA (par. 7.1.1). Voor alle relevante opleidingstypes in deze indeling zijn de prognoses (waarbij het aantal schoolverlaters tegen de arbeidsmarktbehoefte wordt afgezet) goed; er worden grote knelpunten verwacht op de betreffende arbeidsmarkt. Ten tweede het bestaande opleidingsaanbod biedt enkel *aanverwante* opleidingen. Er zijn geen andere opleidingen die gezondheid benaderen vanuit leefomgevingen zoals de MGL, laat staan integraal. Ten derde blijkt uit de werkveldinterviews en de intentieverklaringen, dat de MGL een gat vult en (gewenste) professionals aflevert, die het opleidingsaanbod nu niet aflevert. De noodzaak wordt uitdrukkelijk onderkend.

Uit bovenstaande volgt dat voor een doelmatig bekostigd hoger onderwijsaanbod (als bedoeld in de regeling macrodoelmatigheid) de aanvulling van dit aanbod met de MGL noodzakelijk is.²⁴

9.2 Onmogelijk via het bestaande aanbod

De noodzakelijke aanvulling van het opleidingsaanbod met de aangevraagde opleiding kan niet via het bestaande opleidingsaanbod worden vormgegeven. HAS en Avans hebben de mogelijkheden onderzocht om de MGL binnen bestaande opleidingen vorm te geven. Hiertoe hebben diverse verkenningen plaatsgevonden binnen, tussen en buiten HAS en Avans (zie ook par. 12).

Gekeken naar de aanverwante tweejarige voltijd opleidingen (Nutrition & Health, Communication, Health and Life Sciences, Landscape Architecture and Planning, Managing Public Space) verschilt de MGL dermate om te worden aangeboden als track. De tweejarige aanverwante opleidingen worden aangeboden in het Engels, terwijl de MGL in het Nederlands beschikbaar wordt gesteld. Daarnaast worden de opleidingen aangeboden door Wageningen University en zijn deze meer wetenschappelijk georiënteerd en minder praktijkgericht dan de aanpak die de MGL hanteert. Ook inhoudelijk verschilt het bestaand aanbod van de MGL. De vier leefomgevingen komen niet of beperkt naar voren en een directe link met het bevorderen van brede gezondheid ontbreekt.

Naast de beperkte overeenkomsten met het huidige aanbod, is het ook onwenselijk om een dergelijk integrale master als track van een bestaande master aan te bieden. In de master komen vier verschillende leefomgevingen aan bod en studenten dienen gericht te kunnen werken aan het ontwikkelen van kennis en vaardigheden om deze leefomgevingen integraal te benaderen. Hier is aandacht, tijd en focus voor nodig wat het niet geschikt maakt als track van een bestaande opleiding.

Dit fundamentele verschil komt naar voren in het rapport 'Focus op professie' van Vereniging Hogescholen²⁵, dat in dit verband uitdrukkelijk de thema's noemt, die in de MGL centraal staan.

"Ons onderwijsaanbod is gereguleerd en ingedeeld in klassieke 'silo's'. Maar in hoeverre kunnen de grote vraagstukken nog worden beantwoord met opleidingen die inhoudelijk binnen die klassieke kokers zijn geprogrammeerd? Enkele voorbeelden: vraagstukken in de gezondheidszorg correleren vaak met armoede en sociale positie. [...] Het vraagstuk van de gebouwde omgeving kan alleen opgepakt worden als professionals de combinatie kunnen maken van bouwen, planning en kennis van de groene omgeving." – Vereniging Hogescholen (2022) Focus op professie, p.55.

²⁴ Gerenommeerde partijen als ROA en Vereniging Hogescholen onderstrepen eveneens, in termen van *noodzakelijkheid*, het belang van een goede aansluiting van onderwijs bij de complexe vraagstukken omtrent leefomgeving en gezondheid: ROA: "De uitdagingen die de groene transitie met zich meebrengt zijn groot. De groene sector heeft een belangrijke rol in het oplossen van opgaven rondom klimaat, voedselsystemen, biodiversiteit en de leefomgeving. [...] Om dergelijke uitdagingen aan te kunnen is een goede aansluiting tussen de gevraagde vaardigheden op de arbeidsmarkt en de aangeboden vaardigheden vanuit het onderwijs van groot belang." – ROA (2021) [Naar een arbeidsmarktmonitor voor de groene sector](#), p. 1.

Vereniging Hogescholen: "We moeten onderwijs ontwerpen voor een toekomst zonder gefixeerde beroepen, met als constante een (on)zekere mate van onzekerheid. Dat is bij uitstek de verantwoordelijkheid die de hogescholen hebben richting onze studenten. Zij zijn die toekomst. Hen moeten we toerusten met de kennis en vaardigheden om weerbaar en wendbaar te zijn in die dynamische samenleving. Voor hen moeten hogescholen zich innig en duurzaam verbinden met haar maatschappelijke omgeving. En in die verbinding het onderwijs in cocreatie tot stand laten komen. Waarbij het bewust de grote maatschappelijke vraagstukken opzoekt en met onderwijs en onderzoek bijdraagt aan de oplossingen daarvoor. Niet alleen volgend, maar juist ook door de omgeving te bevragen en uit te dagen" (p.8). "Daar [in de gezondheidssector] zijn professionals nodig die niet terugdeinzen voor innovatievraagstukken en de adaptieve vermogens hebben daar mee om te gaan. Het kwantitatieve vraagstuk en het kwalitatieve vraagstuk vloeien in elkaar over" – Vereniging Hogescholen (2022) [Focus op professie](#), p. 21.

²⁵ Vereniging Hogescholen (2022) [Focus op professie](#).

Mede op basis van deze conclusie (die in lijn ligt met eerdere adviezen van Vereniging Hogescholen en met conclusies van onder andere de WRR²⁶) acht Vereniging Hogescholen het *nodig* om het masteraanbod uit te breiden.

“Het is vanuit meerdere perspectieven nodig om de hogescholen in staat te stellen hun assortiment aan masteropleidingen stevig uit te breiden. De complexe uitdagingen van deze tijd zullen een druk geven tot meer professioneel onderwijs op masterniveau, in een profilering die de bestaande disciplines zal overstijgen omdat het de basis vindt in de multidisciplinaire beroepspraktijk. [...] Door een stevig en divers assortiment aan masteropleidingen te ontwikkelen, ontstaat er ook een beter doorstroomperspectief voor hbo-bachelor-afgestudeerden.” (pp.57-58)

Uit bovenstaande volgt dat de noodzakelijke aanvulling van het bekostigd hoger onderwijsaanbod met de aangevraagde opleiding (par. 9.1) onmogelijk via het bestaande aanbod kan worden vormgegeven.

9.3 Geen negatieve spreidingsgevolgen

De noodzakelijke aanvulling van het opleidingsaanbod met de aangevraagde opleiding (par. 9.1) heeft naar verwachting geen negatieve gevolgen voor de spreiding van dit aanbod.

- Het bestaande opleidingsaanbod bevat *geen* opleiding die, volgens de vier criteria van verwantschap, verwant is met de MGL (par. 8). Het bevat enkel *aanverwante* opleidingen. Hiermee is het opleidingsaanbod, waarvan de MGL de spreiding eventueel zou kunnen raken, zowel kwalitatief als kwantitatief beperkt.
- De MGL zal geen massa-opleiding zijn. Zo is hierboven geprognosticeerd (par. 6) dat de instroom in de MGL substantieel doch bescheiden zal zijn, en een stabiel en geleidelijk verloop zal kennen. Het aantal instromende studenten, dat de MGL eventueel aan bestaande (aanverwante) opleidingen zou kunnen onttrekken, is dan ook beperkt (laat staan disruptief).

Uit bovenstaande volgt de verwachting dat de noodzakelijke aanvulling van het bekostigd hoger onderwijsaanbod met de aangevraagde opleiding (par. 9.1) geen negatieve gevolgen heeft voor de spreiding van dit aanbod.

10 Aansluiting instellingsprofiel

Geheel in lijn met de strategische opdracht zoals ontvangen van de Minister van OCW, beogen beide kennisinstellingen met masterportfolio's:

- bij te dragen aan de publiek-private samenwerking in de regio;
- onderzoek en de (regionale) beroepspraktijk te verbinden en zo bij te dragen aan Nederlandse kennisontwikkeling en groei;
- vernieuwend beroepsonderwijs te faciliteren en de aansluiting op de (regionale) arbeidsmarkt te versterken;
- de positie van het hbo in de onderwijswaaier te versterken als gelijkwaardig aan, maar verschillend van, het wetenschappelijk onderwijs;
- een leven lang leren van onze studenten te faciliteren en te stimuleren door het aanbieden van het onderwijsaanbod in een complete waaier.

Om Avans als kennisinstelling nog meer waarde te kunnen laten toevoegen, om de doorwerking naar het regionale werkveld te versterken en om de onderzoeksketen te versterken kiest Avans voor een gerichte uitbreiding van het onderwijsportfolio met nieuwe masteropleidingen (waaronder de MGL).

HAS en Avans hebben expertises in huis die complementair zijn aan elkaar. We willen met het aanbieden van de professionele MGL gezond gedrag van mensen bevorderen door de voedsel-, groene-, sociale- en gebouwde omgevingen te beïnvloeden. HAS en Avans willen in co-creatie met het werkveld studenten opleiden tot masterprofessionals. Samen met HAS maakt Avans deel uit van het Bosch Onderwijsinnovatie Akkoord. Met dat akkoord werken studenten en (docent)onderzoekers aan

²⁶ WRR: “Voor de lange termijn is het echter sterk de vraag of, gegeven de omvang van de opgave [houdbare gezondheidszorg] en de geschetste demografische ontwikkelingen, een blijvende grootschalige inzet op het aantrekkelijker maken van opleidingen soelaas biedt. [...] Het is niet alleen meer mensen inzetten, maar deze ook anders inzetten. [...] De opleidingen hebben al veranderingen doorgevoerd op dit punt, maar de praktijk van de zorg is ook weerbarstig, met een van oudsher vrij rigide en beschermde beroepsstructuur.” – WRR (2021) [Kiezen voor houdbare zorg](#), pp. 238-239. Vereniging Hogescholen: “Advies [5] Leid sociaal professionals op om over de grenzen van de eigen sector samen te werken. [6] Bouw de opleidingskolom horizontaal en verticaal verder uit” – Vereniging Hogescholen (2022) [Verkeningsrapport Sociaal in beweging](#), pp. 68-70.

gemeentelijke programma's die zijn gericht op gelijke kansen op gezondheid, duurzaamheid en data (bijlage 13 en 14).

HAS en Avans profileren zich met praktijkgericht onderzoek naar gezonde leefomgevingen om brede gezondheid te bevorderen. HAS en Avans hebben in hun meest recente instellingsplannen zwaartepunten benoemd die de MGL met kennis en onderzoekscapaciteit ondersteunen.

HAS heeft in haar onderzoeksvisie drie zwaartepunten opgenomen: 1) Gezonde voeding en gezond leven, 2) Gezonde leefomgeving en 3) Gezonde voedselproductie.

De MGL sluit naadloos aan op de eerste twee zwaartepunten van de HAS: het bevorderen van brede gezondheid door het creëren van groene en gezonde voedselomgevingen. De HAS onderkent het belang van de wisselwerking tussen fysieke aspecten van de voedsel-, groene-, sociale- en gebouwde omgevingen en wil haar profiel daar nadrukkelijk op doorontwikkelen. De HAS profileert zich vanuit 's-Hertogenbosch en Venlo als hét groene opleidings- en expertisecentrum in de 'marktvelden' Leefomgeving & Natuur, Food & Industrie en Agri & Business. Zowel op het gebied van natuurinclusieve leefomgevingen, gezonde voedselomgevingen als op het gebied van gezondheidsbescherming (fijnstof, Q-koorts, infectieziekten, klimaatverandering) heeft de HAS veel relevante expertise en capaciteit opgebouwd. Deze kennis en capaciteit wordt vertaald in de Master Gezonde Leefomgeving. Daarnaast profileert de HAS zich met de opleiding 'Management van de Leefomgeving' en de lectoraten Groene Gezondheid én Voeding en Gezondheid op het brede thema gezonde leefomgevingen.

In de hernieuwde visie op praktijkgericht onderzoek zet Avans extra focus en capaciteit in op vier onderzoekszwaartepunten. Dit zijn: 1) Technologische innovatie in energie- en materiaaltransitie, 2) Veilige en veerkrachtige stedelijke omgevingen, 3) Brede welvaart en nieuw ondernemerschap en 4) Gezondheid, zorg en welzijn.

Avans heeft deze zwaartepunten omgevormd tot CoE's met sterke multidisciplinaire (netwerk)verbindingen met andere onderzoeksgroepen, zoals deze joint degree met de HAS. Het zwaartepunt Gezondheid, zorg en welzijn (waaronder lectoraat Gelijke kansen op gezonde keuzes) kiest voor een brede benadering van gezondheid in samenhang met domeinen die ook kunnen bijdragen aan gezondheid en welzijn van burgers zoals huisvesting, luchtkwaliteit, de aanwezigheid van groen en andere sociale- en omgevingsfactoren. Het zwaartepunt Veilige en veerkrachtige stedelijke omgevingen sluit eveneens goed aan op de kennisgebieden binnen de MGL. Het lectoraat Gebouwde Omgeving slaat hierbij een brug tussen een gezonde leefomgeving en onderwerpen als klimaatbestendigheid, luchtkwaliteit, geluid, licht en de veiligheid als relevante aspecten van de gebouwde omgeving. Avans zet zich in de Academies voor Gezondheidszorg en Sociale Studies eveneens in op het belang van gezonde leefomgevingen in alle levensfasen van mensen. Avans heeft de afgelopen jaren diverse projecten uitgevoerd op het gebied van weerbare en gezonde leefomgevingen en vooral ook op het gebied van gedrag en gedragsverandering (waarbij bewoners van een omgeving centraal werden gesteld en nauw werden betrokken bij omgevingsaanpassingen).

Uit bovenstaande blijkt dat met de afzonderlijke expertises (HAS: groen en voeding/ Avans: sociaal en gebouw)synergie ontstaat. Dit wordt versterkt doordat we als kennisinstellingen op de Onderwijsboulevard in 's-Hertogenbosch naast elkaar gesitueerd zitten. Ook hebben we een gezamenlijke aanvraag voor het SPRONG programma Gezonde Leefomgeving gehonoreerd gekregen vanuit Regieorgaan SIA waarmee we de komende 8 jaar werken aan een krachtige onderzoeksgroep en -infrastructuur. Samenwerking tussen de kennisinstellingen op dit thema is daarmee onze eerste natuur (bijlage 15).

11 RIO- en ISCED-indeling

De MGL wordt aangevraagd binnen de sector Landbouw en natuurlijke omgeving (CROHO 14) en subsector Natuurlijke omgeving en maatschappij (140402). Binnen deze subsector is al huidig masteraanbod, namelijk Development and Rural Innovation, Geo-information Science, Biobased Sciences, Communication, Health and Life Sciences, International Development Studies, Management of Development. De MGL is een toevoeging aan het bestaande aanbod omdat het leefomgevingen doelgericht, domeinoverstijgend en op verschillende niveaus benadert om brede gezondheid te bevorderen. De vier omgevingen die centraal staan in de MGL zien we niet terug binnen het bestaande aanbod.

De MGL redeneert weliswaar vanuit een internationaal en integraal perspectief, maar focust op de Nederlandse context en wordt in Nederlandse taal als professionele master aangeboden. Dit is een

aanvulling op de Engelstalige en internationaal georiënteerde wo-masters binnen het genoemde CROHO en subsector.

12 Afstemming

Om in gezamenlijkheid te kunnen werken aan onze maatschappelijke (bij te dragen aan het oplossen van de opgaven van de samenleving) en strategische (vanuit Ministerie van OCW) opdracht, streven Has en Avans naar intensieve samenwerking met andere hogescholen. Het doel is daarbij tot synergie te komen, en onderlinge concurrentie te vermijden.

Met betrekking tot de MGL hebben gesprekken plaatsgevonden met Aeres Hogeschool en Hogeschool van Amsterdam (HvA). Op basis van die gesprekken is de intentie uitgesproken in de uitvoering actief te gaan samenwerken, onder meer door gezamenlijk regie te voeren op de inhoud, studenten en docenten uit te wisselen, en kennis en expertise te delen.

“Op 19 juni jongstleden hebben HAS green academy en Avans Hogeschool een transparant gesprek gevoerd met Aeres Hogeschool over de plannen voor een nieuwe opleiding, een joint degree Gezonde Leefomgevingen. De hbo-master Gezond Gedrag en Leefomgeving van Aeres is een aanverwante opleiding. Tijdens dit gesprek werd snel duidelijk dat wij ten opzichte van elkaar een andere instroomdoelgroep, opleidingsvorm en verzorgingsgebied (willen) bedienen. Dit kan de afstemming tussen deze kennisinstellingen bevorderen. Er is een positieve intentie uitgesproken om open te zijn over de dingen die we doen, dat expertise en ervaringen complementair zijn maar dit elkaar mogelijk kan versterken in een samenwerking naar de toekomst toe. Ook daar staan de kennisinstellingen welwillend tegenover. Een vervolgspraak wordt gepland over +/- 6 maanden”.

“Op 4 juli jongstleden hebben HAS green academy en Avans Hogeschool een transparant gesprek gevoerd met de Hogeschool van Amsterdam over de plannen voor een nieuwe opleiding, een joint degree Gezonde Leefomgevingen. De ingediende hbo-master Food Transformation Management is mogelijk na honorering een aanverwante opleiding. Tijdens dit gesprek verkenden we onze overeenkomsten zoals de integrale benadering bij het beïnvloeden van de (voedsel)omgeving en (deels) overlappende opleiding specifieke competenties (en functies) maar ook onderscheidende vermogens zoals instroomopleidingen en inhoudelijke accentverschillen. Het onderscheidend vermogen kan de afstemming tussen deze kennisinstellingen bevorderen. Ook hebben we ervaringen uitgewisseld over het proces tot indiening. In afwachting van het oordeel van de CDHO is er een positieve intentie uitgesproken om, indien aan de orde, een eerlijke zienswijze zonder verrassingen naar/met elkaar te overleggen. Ook hebben we gesproken om met elkaar in gesprek te blijven over mogelijkheden op termijn expertise uit te wisselen en/of te sturen op samenwerking”.

Naast afstemming met Aeres en HvA hebben we ook afstemming gezocht met de andere (aan)verwante opleidingen, zoals gedefinieerd in par. 8. Er is afstemming gezocht, middels een brief per mail met een ruime reactietijd.

Het merendeel vindt de inhoud van de opleiding interessant, welke zeker een grote bijdrage levert aan een van de meest complexe sociale vraagstukken van onze tijd; het realiseren van een gezonde leefomgeving. De integrale benadering vanuit de vier omgevingen (koppeling omgeving en gezondheid) wordt als complementair en betekenisvol gezien. Dat is een koppeling die volgens de respondenten niet vaak expliciet op de voorgrond staat. Men ziet de master als toevoeging op het bestaande landelijke aanbod, voor zover men daar zicht op heeft. Inzoomend op de eigen opleidingen vanuit de hogescholen wordt weinig tot geen overlap gezien. In lijn met onze analyse van verwant aanbod (par. 8.1) gaf Aeres Hogeschool aan *inhoudelijk* verwantschap te zien, maar niet wat opleidingsvorm betreft (de master Gezonde Gedrag en Leefomgeving van Aeres Hogeschool is een deeltijdopleiding, in tegenstelling tot de MGL).

*Reacties vanuit WUR, RUG, Aeres en IHS Rotterdam zijn ontvangen.

Zienswijzen/intentieverklaringen scholen (bijlage 16)

- Tihamér Salij - hbo-master Gezond Gedrag en Leefomgeving - Aeres
- Christian Lamker - wo-master Society, Sustainability and Planning - RUG
- Jan Philipsen (in afwezigheid van Gerry van Nieuwenhoven) - wo-master Communication, Health and Life Sciences - WUR
- Lasse Gerrits - wo-master Urban Management and Development – IHS Rotterdam
- Lasse Gerrits - wo-master Public Administration: Urban Governance – IHS Rotterdam